

Kiss Gábor: Ablak Zalára - ablak a világra - "Tudásdepó Expressz" TIOP-1.2.3-08/1

A Zala megyei könyvtárak összehangolt infrastruktúra-fejlesztése - Zalai Tudástár létrehozása címet viseli az a projekt, amelynek megvalósítására - az Új Magyarország Nemzeti Fejlesztési Terv keretében - konzorciumi formában szövetkezett a Deák Ferenc Megyei Könyvtár, a zalaegerszegi József Attila Városi Könyvtár, a keszthelyi Fejér György Városi Könyvtár, a nagykanizsai Halis István Városi Könyvtár, a lenti Városi Könyvtár, a letenyei Fáklya Művelődési Ház és Könyvtár, valamint a Zala Megyei Kórház Egészségügyi Szakkönyvtára. Ha nagyon röviden akarnánk jellemezni e rendkívül gazdag és sokféle fejlesztési szempontot tartalmazó tervcsomagot, akkor legfőbb célkitűzéseként a könyvtárak informatikai infrastruktúrájának bővítését, korszerűsítését, a szolgáltatási kapacitások növelését kell megjelölnünk; ezen belül különös hangsúlyt kapott a szolgáltatások sokoldalú, távoli elérhetőségének megteremtése, az oktatás-nevelés támogatása iskolarendszeren belül és kívül, valamint a hátrányos helyzetű és fogyatékkal élő használók helyi és távoli könyvtárhasználati lehetőségeinek bővítése. Az intézményi fejlesztésekre alapozva a projekt a könyvtárak elektronikus szolgáltatásait egy közös felületen elérhetővé, lekérdezhetővé tevő portál megvalósításával is számol: ez lesz a Zalai Tudástár. A konzorciumban szövetkezett könyvtárak együttműködése korántsem új keletű. A minél magasabb színvonalú nyilvános könyvtári ellátás megvalósítására és az egész megyét átfogó települési könyvtári ellátás működtetésére már a tanácsi rendszerben is összehangoltuk munkánkat, fejlesztéseinket - ez az önkormányzati rendszer létrejötte után sem szűnt meg, sőt, inkább megerősödött. A megyei önkormányzat kezdeményezésére, a nagyobb városok jóváhagyásával 1992-ben olyan hálózati együttműködési megállapodás jött létre, amelynek nyomán - ellátórendszeri keretek között - már mintegy 170 község könyvtári ellátásáról gondoskodtak a jelenlegi konzorcium tagjai; megkezdődött a Zalai Könyvtári Információs rendszer kiépítése, 1995-ben pedig létrehoztuk a gyermekkönyvtári munkát koordináló Zalai Gyermekkönyvtáros Műhelyt. A Zala Megyei Kórház Egészségügyi Szakkönyvtára egyike a kevés számú nyilvános könyvtárként működő hazai kórházi könyvtárnak - az internetszolgáltatás és egyes szakmai programok révén ez a könyvtár is szerves része a zalai könyvtári együttműködésnek.

A programszerű együttműködésnek - épp e sokoldalú kapcsolatrendszernek köszönhetően - számos előzménye van; bár ezek a projektek (pl. A Nagy Könyv, Az Olvasás Éve, az Összefogás-rendezvényesorozata, a lakossági internettanfolyamok szervezése stb.) nagyságrenddel kisebbek és egyszerűbbek voltak a jelenleginél, mégis fontosnak bizonyultak, mert az évek során kialakult a könyvtárvezetőkől és munkatársaikból egy összeszokott, együttműködésre kész és képes menedzsergárda, amely tisztában van a projektszerű működés követelményeivel és kiválóan ismeri a szolgáltatási terepet - társadalmi és település-földrajzi értelemben egyaránt. Ez utóbbinak különös jelentőséget ad az a tény, hogy a konzorcium tagjai az utóbbi években sikeresen fordították át az elavult, jogilag és pénzügyileg nehezen kezelhető ellátórendszeri tevékenységet a kistérségi keretek között folytatható, sokoldalú mozgókönyvtári ellátásba. Ennek köszönhetően Zala megyében csaknem 220 helyen jött létre mozgókönyvtári szolgáltatóhely, emellett stabilan működnek (a konzorcium tagjai által szakmailag támogatva) a kisvárosi és nagyközségi könyvtárak is. Mindössze két apró településen nincs ilyen szolgáltatás - ha számításba vesszük, hogy a szolgáltatóhelyek rendkívül gyors ütemben korszerűsödnek - számítógép, internet szinte már minden helyen található -, akkor joggal feltételezhető, hogy a projekt, a résztvevő könyvtárakon keresztül

gyakorlatilag az egész zalai könyvtári hálózat fejlesztésére hatással lesz, amely ebben az aprófalvas településszerkezetű, infrastrukturálisan hátrányos helyzetű megyében stratégiai fontosságú. Az informatikai fejlesztések nyomán, a tervek szerint nőni fog a lakosság internethasználati és könyvtárhasználati kompetenciája, az olvasók számára rendelkezésre álló munkaállomások száma (több mint 60 százalékkal), a távoli használók száma, az ODR keretei között küldött dokumentumok mennyisége (legalább a jelenlegi harmincszorosára). Az egészségügyi szakkönyvtár, azon felül, hogy mind szorosabbra fűzi a megye gyógyító helyei (kórházak, rendelőintézetek, orvosi rendelők) közötti informatikai együttműködést, az egészségtudatos életmód ismereteihez is széles körben kívánja az érdeklődőket hozzájuttatni.

A projektet a meglévő kapcsolatrendszer, adottságok, az intézményi, megyei és országos stratégiai tervek figyelembevételével kezdtük tervezni. Először nehezen indult a munka, mert nem voltunk még ráhangolódva az ilyen típusú tervezésre, bármennyi pályázati tapasztalatunk is volt. Nem vettük igénybe pályázatíró közreműködését sem, mindent magunk csináltunk, csak a megyei önkormányzat szakembere segített nekünk. Keserves tanulóidő volt, sok álmatlan éjszakával, de utólag visszatekintve nem volt haszontalan, hiszen teljes mélységében megismertük a pályázatkészítés rejtélyeit, megtanultuk a megadott korlátok, keretek között megfogalmazni mondanivalónkat, érdemben tudtunk tárgyalni a támogatáskezelő szervezettel. A közös munka pedig erősítette a csapatszellemet, hiszen a konzorciumi tagok egyetemleges felelősséggel vettek részt a munkában, ültek akár hét végén is a TIOP levelezőlista mellett és küldték az aktuális táblázatokat, többször is átjavítva... Talán ez a nagy akarat, ez az összefogás lehetett a záloga annak, hogy végül is - már a nyertesek első körében - kedvező elbírálást kapott pályázatunk.

A teljes projekt értéke, igénybe vehető forrása 100 millió forint. Tartaléka rendkívül csekély, a megvalósítási és menedzsment költsége kb. tíz százalékot tesz ki, vagyis a tényleges fejlesztésekre legalább 90 millió forintot fordíthatunk. Ha részletesebben vizsgáljuk a fejlesztési elképzeléseket, látható, hogy a technikai jellegű beszerzések (számítógépek, nyomtatók, szerverek, hálózatépítés) mellett igen nagy hangsúlyt kapnak a könyvtárak által használt integrált rendszerek továbbfejlesztései, bővítései.

Miután mindannyian TextLib felhasználók vagyunk, adott az összehangolt közös fellépés lehetősége, akár a távoli elérés feltételeinek megteremtésében, az olvasószolgálati modulok bővítésében (pl. automatikus előjegyzés, sms-küldés stb.), akár a kistérségi komplex kiszolgáló modul elkészítésében; ez utóbbi szolgáltatás helyi feltételrendszerének megteremtésében jó partnerekre találtunk a kistérségi tanácsok munkaszervezeteinél. Fontos szempont, hogy az integrált rendszerek helyben is, a weben is akadálymentesen használhatók lesznek - ugyanakkor az épületek és a szolgáltatások akadálymentes helyi használata is megoldódik a projekt (és még további kapcsolódó fejlesztések) eredményeképpen. A megyei könyvtár - a hatalmas költségek miatt egyedülként - vállalkozott az önkiszolgáló kölcsönzés feltételeinek megteremtésére is (ez a teljes projekt 16 százalékát veszi igénybe...). Fontos eleme a tervnek a lakosság, a könyvtárhasználók, de a munkatársak folyamatos felkészítése, továbbképzése is az internethasználat, az elektronikus szolgáltatások igénybevételére, az új lehetőségek megismerésére - eddig ezt a munkát meglehetősen mostoha körülmények között, az olvasói és könyvtárosi terminálok "átkonvertálásával" végeztük; a közeljövőben ezt már jól felszerelt, korszerű oktatási kabinetekben tehetjük. Az összehangolt, széles körű fejlesztések nyomán pedig létrejön az a közös portál, ahol a könyvtárak katalógusai, adatbázisai, elektronikus formában közzétett dokumentumai egy felületen igénybe vehetők lesznek - ezt nevezzük Zalai Tudástárnak. Egy roppant méretű ablak lesz - ablak Zalára, ablak a világra.

A projekt 2009. október 1-jén indul, és 2010. december 31-én fejeződik be. Eredetileg két pénzügyi évre, 24 hónapra terveztük; most 15 hónap alatt kell(ene) ezt az irdatlan méretű

munkát elvégezni és finanszírozni. A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség - az irányító hatóság - megpróbált nekünk segíteni, és a finanszírozási előleget 35 százalékban határozta meg, amellyel el tudunk indulni... Ám a tervezett kifizetési ütemet látva, a projekt sokkal gyorsabban fog haladni, mint ahogy a számlák kiegyenlítése megtörténik. Rengeteg pénzre lesz tehát szükségünk, ha az elképzeléseket, a tervezett projektet meg akarjuk valósítani - költségvetési intézményként, a jelen és a jövő gazdasági viszonyait tekintve ez óriási bizonytalansággal tölt el bennünket. Ezért kértük az irányító hatóságot, hogy ha lehetséges, engedélyezze a projekt megvalósításának meghosszabbítását, a 2011. évi pénzügyi évre való átvitelét. Ugyancsak kértük az áfa emelésének elismerését a projekt költségei között, hiszen ez több millió forinttal csapolja meg a rendelkezésre álló forrásokat. Reméljük, kéréseink - a projekt sikere érdekében - meghallgatásra találnak...

A siker persze nem csak ezen múlik: nekünk, a konzorcium tagjainak is nagyon keményen és nagyon fegyelmezetten kell dolgoznunk; a projektben való együttműködés hatalmas felelősséggel jár, hiszen egy konzorciumi tag nemcsak a saját részprojektje megvalósításáért felel, hanem annak megfelelő ütemével, a pénzfelhasználás szabályszerűségével a többi tagok előrehaladását is segíti. A tagoknak el kell fogadniuk, hogy a konzorcium vezetője folyamatosan felügyeli a részprogramokat, amelyeken önhatalmúlag nem lehet változtatni; a projekt belső szerkezetét, a fejlesztések menetét az előre elkészített ütemterv szabályozza. Ügyelni kell a vállalt indikátorok, mutatószámok, egyéb eredmények elérésére, teljesítésére is - mi például a távoli használatok vagy az ODR-ben küldött dokumentumok számának növekedése mellett dupla nagyságú zöldterület gondozását is vállaltuk az épület környékén, ezenkívül csökkentenünk kell a könyvtár energiafelhasználását, az intézményi gépkocsi üzemanyagának szénintenzitását is. Aki nem hiszi, a projekt befejezését követő öt évig ellenőrizheti...